

PRESSEKIT

Markeringen af 80-året for aktionen mod de danske jøder i 2023

I 1943 indledte den tyske besættelsesmagt aktionen mod de danske jøder. Selvom det lykkedes mange at flygte til Sverige gennem en stor folkelig indsats, blev knap 500 jøder pågrebet og deporteret til Theresienstadt. I år er det 80 år siden, de dramatiske begivenheder fandt sted. Det markeres med en lang række tiltag i løbet af 2023 både i Danmark og udlandet. Foruden flere lokale initiativer og tiltag, planlægges og koordineres aktiviteterne i samarbejde mellem Dansk Jødisk Museum, Det Jødiske Samfund i Danmark, Humanity in Action og Udenrigsministeriet.

En officiel mindehøjtidelighed vil finde sted den 8. oktober 2023 på Det Kongelige teater i København, der følges op af et todages seminar i Gilleleje for indbudte vidner, politikere og forskere. Markeringen af 80-året for aktionen mod de danske jøder er ikke bare en vigtig dansk begivenhed. Det markeres også i en række andre lande, hvor den danske historie huskes som et lys i mørket under Holocaust.

Eksempelvis skal en helt ny udstilling på The Jewish Heritage Museum i New York, der åbner til efteråret med titlen "Courage to Act: Rescue in Denmark", formidle historien til især de unge.

I Danmark er historien blevet en vigtig del af fortællingen om Danmarks rolle og optræden under Anden Verdenskrig. Ikke alene er det historien om redningen. Det er i lige så høj grad en historie om de voldsomme og frygtelige oplevelser under flugt, eksil og fangenskab, der resulterede i ar på både liv og sjæl for de fordrevne.

Der er udviklet en fælles visuel identitet og et logo for 80-årsmarkeringen, der skal binde de mange forskellige tiltag sammen. Den visuelle identitet er udviklet i samarbejde og dialog med en række af de centrale aktører i markeringen, særligt Det Jødiske Samfund, Humanity in Action og Udenrigsministeriet.

Se pressemateriale her: [Presse billeder - 80-året](#)

Stemmer i stilheden

Mandag den 24. april lanceredes animationsfilmen *Stemmer i stilheden* i Festsalen på Nationalmuseet. Filmen handler om den dengang bare 14-årige Bent Melchior og hans families flugt til Sverige i oktober 1943. Filmen både fortæller og aktualiserer historien og sammen med et helt nyt undervisningsmateriale inviterer den til en debat om, hvad der skal gøres for at undgå, at historien gentager sig.

Filmen er oprindeligt produceret af Humanity in Action i USA som første del af en filmtrilogi med titlen *TRACES – Portraits of Resistance, Survival and Resolve*. Trilogien undersøger hvordan modstand mod nazisternes jødeforfølgelser under 2. verdenskrig så ud i tre forskellige lande, Danmark, Holland og Tyskland. *Stemmer i stilheden* fortæller om et dansk eksempel på modstand, og kan som film også stå alene. I filmen lægger Bent Melchior selv stemme til historien – både i den engelske og nu den danske version. Se mere om filmen her: https://www.80aaret.dk/fileadmin/user_upload/Voices_in_the_Void_-_one-pager_-_Long_pitch_-_12.04.23.pdf

Filmen fik international premiere i Tel Aviv i december 2022 efter at have været vist på en række filmfestivaler verden over. Nu lanceres den i en dansk version, som er udviklet af Humanity in Action Denmark, den danske ambassade i Tel Aviv og Udenrigsministeriet.

Sammen med filmen lanceres også et tilhørende undervisningsmateriale udviklet af Holocaust-museet Ghetto Fighter House i Israel med Dansk Jødisk Museum som historiske konsulenter og støttet af Slots og Kulturstyrelsen. Netop nu samarbejder alle parterne med Udenrigsministeriet som primus motor på at gøre både filmen og materialet tilgængeligt i resten af verden som en del af markeringen af 80-året.

Filmen er offentligt tilgængelig på YouTube i både dansk og engelsk version og den kan rekvireres i et format, der egner sig til visninger gennem Humanity in Action. Undervisningsmaterialet vil ligeledes være frit tilgængeligt.

Den internationale indsats suppleres af en revideret og opdateret udgave af lektor ved SDU og en af landets førende Holocaust forskere, Therkel Strædes bog om emnet på engelsk udgivet af Udenrigsministeriet i samarbejde med Dansk Jødisk Museum.

Snublesten

Også i Danmark endte både jøder og andre, der blev forfulgt for deres religion, politiske overbevisning, seksuelle orientering eller bidrag til modstandskampen, som ofre for nazismens forbrydelser. For at mindes de mange enkeltpersoner som individer, lægges en såkaldt snublesten ud for personens sidst kendte bopæl. Det er Europas – og nok verdens – største decentrale mindesmærke. Der er på verdensplan lagt over 90.000 sten. I Danmark er der lagt mere end 60 sten, og der er mange flere på vej.

En ny app giver nu stemme til ofrene for nazismens forbrydelser i Danmark. I appen kan du høre ofrets personlige historie på stedet – lige der på fortovet, hvor du er 'snublet' over stenen. Formidlingen er tiltænkt alle historieinteresserede og særligt skoleklasser, som kan gå på opdagelse efter historien i byrummet. Jeg-fortællingerne er fikcionaliseret over historiske kilder og pårørendes beretninger. Det er en seriøs, værdifuld og ikke mindst virkningsfuld kommunikationsform, der sætter den personlige fortælling i centrum. Fortællingerne er indlæst af skuespillere eller radioværter. Appen er udviklet af Historiens Hus og med indhold produceret af Dansk Jødisk Museum baseret på de autentiske personlige historier bag snublestenene. Projektet har fået økonomisk støtte fra Undervisningsministeriet.

Prøv webappen her: <https://snublesten.historienshus.dk/>

Program

80-året vil foruden den officielle markering bestå af en lang række større og mindre aktiviteter og tiltag i hele landet hen over året. Det begyndte med Auschwitzdag i januar og siden lanceringen af filmen *Stemmer i stilheden*. Allerede den 4. juni åbner foto- og portrætudstillingen ”Gør en forskel” i forbindelse med Jødisk Kulturfestival. Der vil rejses to nye mindesmærker for flugten og redningen henholdsvis ved stranden ved Vedbæk og i Lund på Stevns. Til oktober vil Hamlet Scenen på Kronborg have premiere på stykket *Ekko fra Venedig*. Dertil kommer en række foredrag, debat arrangementer og udgivelser:

Se løbende programmet her: www.80aaret.dk.

Citater

Peter Hummelgaard – justitsminister

Ved premieren på *Stemmer i stilheden* var justitsminister Peter Hummelgaard hovedtaler. ”Der findes historier, hvis budskaber er så universelle, at de rækker langt ud over tid og sted. Sådant en historie er beretningen om de danske jøders flugt til Sverige i 1943. Vores børn og unge skal kende historien – vi skal blive ved med at oplyse om Holocaust og jødisk liv i kampen mod antisemitisme. De værdier, vi lærer som børn, er ofte dem, vi tager med os resten af livet. Derfor er det en betydelig del af dannelsen i skolen at lære at have respekt for sine medborgere på trods af forskelle”, udtaler justitsminister Peter Hummelgaard.

–

Janus Møller Jensen – museumsdirektør Dansk Jødisk Museum

”Vi står ved en vigtig skillelinje. Langsomt forsvinder de sidste vidner til historien og det er vigtigere end nogensinde både at høre og bevare vidnesbyrden fra de overlevende og erindre begivenhederne. Det er sørgeligt aktuelt i en tid med fortsat krig, forfølgelse og flygtningestrømme. Og hvor antisemitismen fortsat lever også i Danmark”, siger Janus Møller Jensen, direktør for Dansk Jødisk Museum, og fortsætter:

”Vi har udviklet et nyt materiale med et fælles symbol og en hjemmeside, der skal være med til at skabe større synlighed for markeringen og overblik over de mange aktiviteter, der finder sted i løbet af 2023. Vi håber og opfordrer til, at det vil blive brugt bredt af alle kulturinstitutioner, til netop at øge opmærksomheden for denne vigtige historie og markering”.

”Filmen fortæller om et afgørende øjeblik i Danmarkshistorien af stor betydning - også for nutiden. Vi håber, at filmen og det nye undervisningsmateriale kan skabe og inspirere til debat af de værdier, der kom til udtryk i samtiden, og hvorfor det er vigtigt at diskutere dem i dag”, udtaler direktør for Dansk Jødisk Museum Janus Møller Jensen.

–

Henri Goldstein, formand Det Jødiske Samfund.

”80 år er en menneskealder, men da mange af flygtningene i oktober 1943 var børn, har vil heldigvis mange overlevende blandt os endnu. Det er vigtigt at vi benytter jubilæet til at stoppe op og lytte til dem. Et vidneudsagn fra en person, der var til stede, er stærkere end selv de bedste og stærkeste genfortællinger.

Historien om oktober 1943 er en vigtig historie for Danmark og de danske jøder. For os danske jøder er det vores arv og et livsvilkår, at stort set alle har forældre, bedsteforældre eller oldeforældre, der var flygtninge. Og vi må aldrig glemme, at for omkring 500 danske jøder var oktober 1943 begyndelsen på halvandet år i Theresienstadt med sult, ydmygelser og uvished.

For Danmark er den delvise redning af de danske jøder en af de mest kendte og positive billeder på Danmark og danske værdier i udlandet. Historien om Anden Verdenskrig er fyldt af dilemmaer og modsætninger, men oktober 1943 står mejslet i historiebøgerne som et tidspunkt, hvor Danmark som nation entydigt stod på den rigtige side af historien”.

–

Mikaela von Freiesleben sekretariatsleder - Humanity in Action Danmark

”Humanity in Action blev skabt af Herbert Pundik, der selv måtte flygte til Sverige i oktober 1943. Han stiftede organisationen for at undersøge, hvad redningen af de danske jøder kan lære os, og hvordan vi kan blive ved med at inspirere unge mennesker til aktivt at tage stilling og til at handle, når situationen kræver det. Det er også udgangspunktet for *Stemmer i stilheden* og det tilhørende undervisningsmateriale”, udtaler Mikaela von Freiesleben sekretariatsleder Humanity in Action Danmark.

–

Judith Goldstein, Humanity in Action USA

“The 80th anniversary comes at an extremely important time. For over 26 years, Humanity in Action has highlighted the rescue of Jews in Denmark as a unique example of a country protecting a minority under duress. We have sought to understand the particular dynamics of the powerful Danish civic culture that rejected the roles of collaborators and bystanders. Today, protecting minorities, strengthening democratic practices and sustaining human rights are more challenging and important than in any of the previous years of our Humanity in Action's educational and public work with younger generations”.

Praktisk info

Man tilmelder arrangementer, der kan indgå som en del af den officielle markering af 80-året, via hjemmesiden www.80aaret.dk, hvor man også finder oversigten over aktiviteterne. Herigennem får man også adgang til det grafiske materiale.

Link til pressebilleder: [Pressebilleder - 80-aaret](#)

Kontakt venligst Laura Hoffmann Jensen fra Dansk Jødisk Museum for logoer på lhj@jewmus.dk